

SECHELE DE POLIOMIELITĂ DEPISTATE LA UN SCHELETE PROVENIND DE LA FOENI (JUDEȚUL TIMIȘ) DATAT ÎN MILENIUL V Î.H.

MUNTEAN MARIUS¹, MOTOC ANDREI¹, VERMEȘAN HORIA²

1 Universitatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" Timișoara

1 Catedra de Anatomie și Embriologie

2 Clinica II Ortopedie a UMF "Victor Babeș" Timișoara din cadrul Spitalului Județean Timiș

Rezumat

Cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate în Cimitirul Ortodox Foeni, a fost identificat un schelet uman datând din anii 4800-4600 î.H. Aspectul și mărimea oaselor ne-a dus la concluzia că este de sex feminin, vârsta fiind determinată după gradul de osificare a suturilor craniene. Rezultatele au arătat următoarele: indicele cranian a indicat doliocranie, înălțimea craniului hipsicranie, iar viscerocraniul fiind prost conservat nu a putut fi măsurat. Tibia scurtă este mai subțire decât cea dreaptă, fapt ce pledează pentru o hipoplazie consecutivă unei insuficiențe motorii centrale. Paralizia membrului inferior stâng este posibil să fi survenit în copilărie, posibil în urma unei poliomielite.

Cuvinte cheie: tibia, craniu, poliomielită

Poliomyelitis sequelae found in a skeleton from Foeni (Timiș county) dated from the 5th millenium B.C.

Abstract

Archeological diggings conducted in the Foeni Orthodox Cemetery revealed a human skeleton dating back to about 4800 – 4600 B. C. The aspect and size of the bones indicated the skeleton belonging to a female whose age was determined according to the degree of ossification of its cranial sutures. The results showed the following: the cranial index exhibited dolichocranic characteristics, the height of the skull indicated hypsi cranium, while the viscerocranium could not be measured due to poor preservation. The left tibia was thinner than the right one which indicates hypoplasia secondary to central motor deficiency. The paralysis of the left lower limb might have occurred in childhood, possibly as a consequence of poliomyelitis

Keywords: tibia, cranium, poliomyelitis

Introducere

Cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate în actualul Cimitir Ortodox de la Foeni, s-a găsit un schelet uman care a fost atribuit de către Fl. Drașoveanu culturii Petrești din neolitic (4800-4600 î.H.). Scheletul a fost înmormântat în poziție chircită orientat Nord- Sud.

Material și metodă

Scheletul a fost măsurat și interpretat după metoda lui Martin, talia a fost calculată după tabelele lui Manouvrier și Bach, iar vârsta a fost determinată după abrazia dentară și gradul de osificare al suturilor craniene.

Aspectul și mărimea oaselor indică apartenența la sexul feminin.

Rezultate

Craniul are o lungime mijlocie ($g-op=177$ mm) și este îngust ($eu-eu=131$ mm). Indicele cranian ($74,01$) indică doliocrania. Înălțimea craniului este medie ($ba-b=136$ mm) iar indicele de lungime – înălțime ($ba-be/g-op=76,83$ mm) indică hipsicrania. Din norma verticală craniul are forma elipsoidală, iar din norma posterioară are aspect de ic. Proceele mastoidiene sunt mici și au un aspect lamelar.

Viscerocraniul este rău conservat și nu a fost măsurat.

Dinții păstrați nu au carii și abrazia lor corespunde vârstei de 35 de ani.

Scheletul postcranial este parțial conservat. Mai bine conservate sunt oasele din partea dreaptă.

Tibia stângă este mai scurtă și mai subțire decât cea dreaptă.

Fig. 1

Fig. 2

Fig.3

Fig.4

Măsurătorile femurului drept indică următoarele:

Nr.	Descriere
Martin	
1	Lungimea maximă a femurului (reconstituită) 390 mm
6	Diametrul sagital pe mijlocul diafizei 22 mm
7	Diametrul transversal pe mijlocul diafizei 18 mm
8	Circumferința pe mijlocul diafizei 65 mm

- 9 Diametrul transversal al diafizei în zona superioară 23 mm
  - 10 Diametrul sagital al diafizei în zona superioară 23 mm
- Indicele pilastric (6/7) este de 122 și indică un pilastru puternic dezvoltat.
Indicele de platimerie (10/9) este 73,9 și indică hiperplatimeria.

Măsurătorile tipilor ne indică următoarele:

Nr.	Descriere
Martin	
8	Diametrul maxim pe mijlocul diafizei - dreapta = 22 mm; stânga 19 mm
9	Diametrul transversal pe mijlocul diafizei - 17 mm în dreapta; 17 mm stânga
10 b	Circumferința diafizei la gaura nutritivă este de 58 mm la ambele tibii

Indicele Cnemic (9/8) indică tipul Euriknem. Valoarea sa este 77,27 pentru tibia dreaptă și 89,47 pentru cea stângă.

Discuții

Aspectul și dimensiunile oaselor indică sexul feminin. Talia (măsurată după tabelul lui Manouvrier) este de 149,3 cm iar după tabelul lui Bach este de 157,9 mm. Abrazia dinților și obliterarea suturilor craniului indică vârsta de aproximativ 35 de ani.

Aspectul radiografic al tibiei stângi pledează pentru o hipoplazie consecutivă unei insuficiențe motorii centrale.

Fig.5

Townsley consideră că platimeria femurului se poate datora unei suprasolicitări survenite în copilărie sau adolescență (Kiszely).

Aceste date ne îndreptățesc să credem că paralizia membrului inferior stâng a survenit în copilărie, posibil în urma unei poliomielite.

Concluzii

Scheletul descoperit la Foeni aparține culturii Petrești și este datat între 4800-4600 î.H. (Drașoveanu).

Aspectul oaselor, datele metrice și indicii pledează pentru atribuirea tipului gracil mediteranoid.

Scheletul a aparținut unei femei în vârstă de 35 de ani.

Hipoplazia depistată la nivelul tibiei stângi poate fi atribuită unei poliomielite.

Considerăm că aceste sechele de poliomelită sunt cele mai vechi cunoscute.

După cunoștințele noastre de până acum cel mai vechi schelet cu sechele de poliomelită provenea din

Cissbury (Sussex). Cele mai vechi vestigii neolitice din Cissbury sunt datate la 4300 î.H.

Bibliografie

1. Maria Cristescu – Die Anthropologische Untersuchung des bei Salzburg (Ocna Sibiului) gefundenen, zur Petrești-Kultur gehorenden Skelettes. Forschungen 6/1963 S. 131-135.
2. FL. Drașoveanu - Cultura Petrești în Banat – 1999, Editura Orizonturi Universitare.
3. J. Kiszely – Sirok, esontok, emberek. Gondolat. Budapest 1976, p 343.
4. R. Martin – K. Saller – Lehrbuch der Anthropologie. Fischer Verlag, 1957.
5. M. Muntean, H. Vermeșan – Determinarea antropologică a unui schelet din perioada neolitică provenit de la Parța – Tellul 2. Analele Banatului – seria nouă vol. III S. 135-138.
6. M. Muntean, H. Vermeșan, Carmen Muntean – Die anthropologische bestimmung eines der neolithischen Petrești-kultur angehorenden Skelettes aus Foeni, The Vinča culture, its role and cultural connection, Timișoara, Editura Mirton, p. 287-291.
7. I. Paul – Cultura Petrești, 1992, Editura Museion, București S. 115-116.